

Zákon o nemocenském pojištění

---

doc. JUDr. Zdeňka Gregorová, CSc.

Zákon o nemocenském pojištění – základní charakteristika

- zákon č. 187/2006 Sb. s původní účinností od 1. 1. 2007
  - změna zákonem č. 585/2006 Sb. účinnost stanovena od 1. 1. 2008
  - změna zákonem č. 261/2007 Sb. účinnost stanovena od 1. 1. 2009
- klady
  - sjednocení úpravy NP
    - původně 3 dílčí systémy
      - nemocenské pojištění zaměstnanců
      - nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných
      - nemocenská péče v ozbrojených silách
  - v jednom předpise i úprava institucionální a procesní včetně posuzování zdravotního stavu

Zákon o nemocenském pojištění – základní charakteristika

- hlavní rysy nové právní úpravy
  - sjednocení právní úpravy
  - zpřísnění podmínek pro vznik účasti na nemocenském pojištění
  - zavedení nového institutu „přerušení pojištění“
  - zpřísnění dávkového schématu u nemocenského
    - dopad do pracovního práva – zavedení DPN jako překážky v práci s náhradou mzdy
  - sjednocení postavení zaměstnavatele (nerozlišuje se tzv. malá organizace a organizace)
  - přenesení provádění nemocenského pojištění v plném rozsahu na SSZ

Osobní rozsah nemocenského pojištění

- zaměstnanci
  - vymezení pojmu zaměstnanec v § 5 písm. a)
  - ve srovnání s původní úpravou zde nejsou zahrnuti
    - studenti a žáci
    - jednatele a společníci s.r.o. a komandisté komanditní společnosti, konají-li pro společnost práci, za kterou jsou odměňováni a nejsou v PPV
  - nově zahrnuti
    - příslušníci ozbrojených sil a sborů
    - fyzické osoby podle zvláštního zákona jmenovány nebo zvoleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo statutárního orgánu PO zřízené zákonem a není zde PP
    - fyzické osoby, které vykonávají veřejnou funkci a nejsou v pracovním nebo služebním poměru, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ZP
- osoby samostatně výdělečně činné – vymezení podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Účast na nemocenském pojištění

- zaměstnanci – povinná účast (§ 6) s výjimkou tzv. zahraničního zaměstnance [§ 3 písm. q)], kde je účast dobrovolná
  - výkon zaměstnání
    - na území ČR (stejně se posuzuje i přechodný výkon práce v zahraničí)
    - trvale v cizině pokud
      - zaměstnavatel má sídlo v ČR
      - není povinná účast na NP v místě výkonu práce
      - trvalý pobyt na území ČR nebo jiného státu EU
  - zaměstnání trvalo nebo mělo trvat alespoň 15 kalendářních dnů
  - rozhodný příjem (v současné době 2.000,- Kč měsíčně)
- zvláštní podmínky pro tzv. řetězení zaměstnání malého rozsahu (nástroj pro odstranění obcházení zákona) - § 6 odst. 2
- zvláštní podmínky pro účast tzv. smluvního zaměstnance [§ 3 písm. o)] - § 6 odst. 4
- souběh pojištění z více zaměstnání
- vynětí z pojištění
- pojištění vzniká
  - dnem nástupu do práce podle příslušných činností
    - klad – nová úprava reaguje na úpravu vzniku PP podle ZP - § 10 odst. 1 písm. a)
  - podáním přihlášky u zahraničního zaměstnance

Účast na nemocenském pojištění - pokračování

- přerušení účasti na nemocenském pojištění - § 10 odst. 9
  - po dobu, kdy zaměstnanec nevykonává práci z důvodu
    - pracovní volno bez náhrady příjmu, na které není nárok a trvalo déle než 30 kalendářních dnů po sobě jdoucích
    - rodičovská dovolená (u muže až od doby, kdy nenáleží peněžitá pomoc)
- zánik účasti na nemocenském pojištění
  - zásadně ukončením vztahu, který založil účast
  - sjednaná částka započitatelného příjmu nedosahuje rozhodného příjmu
  - nástup do výkonu trestu odnětí svobody
  - zahraniční zaměstnanec
    - dnem uvedeným v odhlášce
    - nezaplacením pojistného

Účast na nemocenském pojištění - pokračování

- osoby samostatně výdělečně činné
  - výkon samostatné výdělečné činnosti
    - na území ČR
    - mimo území ČR na základě oprávnění vyplývajícího z právních předpisů ČR
  - podání přihlášky k účasti na NP na předepsaném tiskopisu
- při více samostatných výdělečných činnostech není souběh účasti, ale jen jedna účast
- odpadla vázanost účasti na NP na účast na DP
- zánik účasti na NP
  - dnem uvedeným v odhlášce z pojištění
  - dnem skončení samostatné výdělečné činnosti
  - dnem zániku oprávnění vykonávat samostatnou výdělečnou činnosti
  - dnem, od kterého byl pozastaven výkon sam. výd. činnosti
  - prvním dnem kalendářního měsíce, za který nebylo zapláceno pojistné ve stanovené lhůtě či bylo zapláceno sice ve lhůtě ale v nižší částce
  - dnem nástupu výkonu trestu odnětí svobody

Dávky nemocenského pojištění

- původní úprava
  - nemocenské
  - podpora při ošetřování člena rodiny
  - peněžitá pomoc v mateřství
  - vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
- nová úprava
  - nemocenské
  - ošetřovné
  - peněžitá pomoc v mateřství
  - vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- nemocenské
  - náleží všem pojištěncům při splnění podmínek
- peněžitá pomoc v mateřství
  - náleží všem pojištěncům při splnění stanovených podmínek
- ošetřovné
  - jen zaměstnancům s vyloučením některých skupin zaměstnanců - § 39 odst. 5
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
  - náleží jen zaměstnankyním s vyloučením některých skupin - § 42 odst. 4

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- nárok na dávku a nárok na výplatu dávky
- obecné podmínky vzniku nároku
  - podmínky pro vznik byly splněny v době pojištění nebo v době přerušení pojištění
  - pro nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství též v ochranné lhůtě
  - nevykonává práci v pojištěné činnosti (nevykonává práci osobně)
  - nenáleží mu nadále započitatelný příjem
  - není ve vazbě
  - nevykonává trest odnětí svobody
- zvláštní podmínky pro jednotlivé dávky

Dávky nemocenského pojištění

- pokračování

- dávka se poskytuje za kalendářní dny
- dávka se poskytuje po dobu tzv. podpůrčí doby, která je stanovena pro každou dávku samostatně
- dávka se vypočítává z tzv. denního vyměřovacího základu
  - u zaměstnance se vychází z vyměřovacích základů pro DP (12 kal. měsíců děleno počtem kalendářních dnů v tomto období)
  - u OSVČ vyměřovací základ z něhož bylo placeno pojistné (12 kal. měsíců děleno počtem kal. dnů v tomto období)
  - redukce zjištěného denního vyměřovacího základu - § 21
  - redukční hranice - § 22

Nemocenské

- dávkové schéma
  - obecné podmínky
  - dočasná pracovní neschopnost nebo karanténa
  - trvání DPN nebo karantény déle než 14 kalendářních dnů
  - zvláštní podmínky pro OSVČ
- vyloučení nároku na nemocenské - § 25
- nemocenské se poskytuje až od 15. dne DPN nebo karantény
- podpůrčí doba nejdéle 380 kalendářních dnů ode vzniku DPN (karantény)

Překážka v práci na straně zaměstnance

- řeší se tak prvních 14 kalendářních dnů DPN (karantény)
- poskytuje se náhrada mzdy od zaměstnavatele
  - pouze za pracovní dny
  - od 4. pracovního dne dočasné pracovní neschopnosti
  - od 1. pracovního dne karantény
  - odvozuje se od průměrného výdělku
  - uplatňují se redukce podle zákona o nemocenském pojištění
  - redukovaný hodinový výdělek se upravuje koeficientem
- § 192 a násl. zákoníku práce